

Hoofdstuk 1

Op pelgrimsreis

Ter inleiding

De reis naar de hemel wordt vaak voorgesteld als een pelgrimstocht. Een christen is een pelgrim! Op reis neemt hij zijn uitrusting mee. Doorgaans gaat het daarbij om vier dingen: een reisstaf, voedsel, een reisgids en een reislied. Een treffende uitwerking hiervan wordt gegeven in de Heidelbergse Catechismus: nadat is verteld hoe de pelgrim op de weg ten leven is gekomen, treffen we de genoemde vier zaken aan. Eerst gaat het over het voorwerp van het geloof, namelijk Gods beloften. Gods beloften zijn de staf waarop de vermoeide ziel leunt en steunt, en waarmee hij de weg naar Sion aflegt. Vervolgens wordt gesproken over de sacramenten, die voor de pelgrim als eten en drinken zijn. Vooral het regelmatige gebruik van die sacramenten geeft hem kracht en versterking, zodat hij de hitte van de dag en de kou van de nacht kan doorstaan. Daarna volgt een uiteenzetting van Gods heilige wet, die te vergelijken is met een reisgids. Juist in het stuk van de dankbaarheid wijst de wet ons voortdurend de richting waarheen we moeten lopen. En ten slotte wordt in de Catechismus het gebed behandeld, dat ik wil beschouwen als het pelgrimslied. De pelgrim neemt het op de lippen, zodat hij zijn reis met des te meer blijdschap en moed kan vervolgen.

De sacramenten zijn dus te vergelijken met het eten en drinken waardoor de pelgrim op zijn reis wordt versterkt. Natuurlijk wordt de ziel ook gevoed door het Woord. God heeft in Zijn

genade echter ook sacramenten gegeven. Wij verkeren hier weliswaar in Mesech (zie Ps. 120:5), maar door de sacramenten worden we op de moeitelijke tocht door het leven ‘met kracht versterkt in de inwendige mens’ (Ef. 3:16). De sacramenten zijn het geestelijke manna, dat als het ware vanuit de hemelse vensters neerdaalt in de woestijn van ons leven.

Een sacrament heeft twee dingen te zeggen. Allereerst laat het zien hoe arm wij zijn in onszelf. Het zegt ons dat we zwak van moed en klein van krachten zijn. Laten we dat nooit vergeten! Alleen dit besef maakt ons werkelijk ootmoedig; maar geeft tegelijk ook de vrijmoedigheid om gehoor te geven aan de nodiging tot het sacrament. Ten tweede leert het sacrament dat God in Zijn trouw en goedheid met ons van doen wil hebben. Hij zal het werk van Zijn handen in ons niet loslaten, maar het door Hem gewerkte geloof in stand houden. Beide aspecten worden wonderschoon verwoord in de Nederlandse Geloofsbelijdenis, waarin staat: ‘Wij geloven dat onze goede God, acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid, ons heeft verordend de sacramenten, om aan ons Zijn beloften te verzegelen, en om panden te zijn der goedwilligheid en genade Gods te onswaarts, en ook om ons geloof te voeden en te onderhouden’ (NGB art. 33).

De twee sacramenten die er zijn, de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal, horen bij elkaar. We kunnen op dit punt een vergelijking maken met een baby: aan het voeden van het kind gaat de geboorte vooraf; maar tegelijk kan het geboren kind die voeding niet missen! Welnu, de doop is het sacrament van de wedergeboorte. Met deze uitspraak is niet gezegd dat de doop op zichzelf de wedergeboorte tot stand brengt, maar doel ik op wat de Nederlandse Geloofsbelijdenis stelt over de

doop: ‘(..) Ons daarmee te verstaan gevende dat, gelijk het water de vuiligheid des lichaams afwast, wanneer wij daarmee begoten worden, hetwelk op het lichaam desgenen die de doop ontvangt gezien wordt, en hem besprengt, alzo het bloed van Christus hetzelfde van binnen in de ziel doet, door de Heilige Geest, haar besprengende en zuiverende van haar zonden, en ons wederbarende uit kinderen des toorns tot kinderen Gods’ (NGB art. 34). Dat is in lijn met wat Paulus schrijft, als hij de doop ‘het bad der wedergeboorte’ noemt (Tit. 3:5). Echter, zoals ik al zei: nieuw leven heeft voortdurend voeding nodig; vandaar dat naast de Heilige Doop ook het Heilig Avondmaal is ingesteld. Wie Avondmaal wil vieren, moet eerst het teken van de Doop ontvangen; maar wie werkelijk begrijpt wat de Doop inhoudt en daarmee voor Gods aangezicht werkzaam geworden is, moet ook het Avondmaal gebruiken.

Ik kom op dit punt later terug, namelijk bij de behandeling van de vraag wie Avondmaal mogen en moeten vieren. Nu gaat het mij er slechts om aan te tonen dat Doop en Avondmaal bij elkaar horen. Met dat doel citeer ik nogmaals de Nederlandse Geloofsbelijdenis: ‘Wij geloven en belijden dat onze Zaligmaker Jezus Christus het sacrament van het Heilig Avondmaal verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen die Hij alrede wedergeboren, en in Zijn huisgezin, hetwelk is Zijn Kerk, ingelijfd heeft. Nu hebben degenen die wedergeboren zijn, in zich tweeërlei leven: het ene lichamenlijk en tijdelijk, hetwelk zij van hun eerste geboorte medegebracht hebben, en alle mensen gemeen is; het andere is geestelijk en hemels, hetwelk hun gegeven wordt in de tweede geboorte, dewelke geschiedt door het woord des Evangelies, in de gemeenschap des lichaams van Christus. (...) Om het geestelijk en hemels leven te onderhouden, hetwelk de gelovigen heb-

ben, heeft Hij hun gezonden een levend Brood, Dat van de hemel nedergedaald is, te weten Jezus Christus. (...) Om ons dit geestelijk en hemels Brood af te beelden, heeft Christus verordend een aards en zienlijk brood, hetwelk een sacrament is van Zijn lichaam, en de wijn tot een sacrament van Zijn bloed' (NGB art. 35).

Op onze pelgrimstocht naar Kanaän zorgt de Heere dus voor hemels voedsel.